

OSSERVATORIO LETTERARIO

*** Ferrara e l'Altrove ***

Magyar nyelvű online melléklet - Supplemento online in lingua ungherese

<http://www.osservatorioletterario.net> - <http://xoomer.virgilio.it/bellelettere/> - <http://xoomer.virgilio.it/bellelettere1/> - <http://www.testvermuzsak.gportal.hu>

Ferrara, 2006. július 10. - Hétfő

Victor Sebestyen (Sebestyén Viktor)

BUDAPEST 1956

Az első felkelés a szovjet birodalom ellen

Rizzoli, Milano, 2006., 264. old. 22,00 Eu

A szerző Budapesten született, nem sokkal az 1956-os forradalom előtt... A «*Times*» és a «*New Statesman*» boszniai és kelet-európai levelezője, az «*Evening Standard*» vezércikkírója volt.

Ez első könyve. A könyv eredeti címe: «*Twelve Days, Revolution 1956*».

Az Európai Unió egyik élénk és modern fővárosában, Budapesten néhány középület még mindig magán viseli a golyók nyomait. 1956-os forradalom az ötven évvel ezelőtti, a szovjet tankok által vérbe fojtott nagy magyar tragédia. Ez a kis nemzet néhány fegyverrel, molotov bombával a kezében akart szembeszállni a világ egyik szuperhatalmával. A szovjet csapatokkal szembeszálló szenvedélyes magyarok meglepték Nyugatot, s a közemberek szíve Magyarország sorsáért remegett. Néhány napig úgy tűnt, hogy valóban győz a forradalom. De ennek az álomnak hamar vége lett: szovjet csapatok szállták meg Magyarországot. A felkelést brutálisan elfojtották, Budapestet szétlőtték, teljesen feldúlták és ezrek estek el a harcokban. A «ideiglenesen Magyarországon állomásozó szovjet csapatok» megszállása a fasizmus alóli felszabadulást követően még harminc évig tartott. A Szovjetunió bebizonyította, hogy birodalmának fenntartása érdekében kész a barbarizmus eszközeihez fordulni. Nyugat viszont csak nézte, nem tett semmit, a nyugati államfők a kisujjukat sem mozdították meg.

A kommunizmus összeomlásával napfényre kerültek a forradalommal kapcsolatos dokumentációk, amelyek ismeretében egyre világosabbá válik, hogy a XX. század második felében Magyarország Kelet és Nyugat között a nagy küzdelmek vízályterülete volt. A legnagyobb hatalmak szorító markának egy egyszerű játékszere volt. Magyarország sorsát 1956-ban nem a Budapest utcáin harcoló hősök, hanem bűnözők, sarlatánok döntötték el. Minden fontos döntés a két nagyhatalom fővárosában, Moszkvában és Washingtonban született. Éppen ezért ezen könyv színtere Magyarországtól a Szovjetunióig és az Egyesült Államokig terjed ki.

A közelmúltban előkerült oroszországi archívumok dokumentumai bizonyítják hogy Sztálin örökösei a kezdeti nagy félelem után ugyanúgy viselkedtek, mint minden más imperialista hódító despota. Kreml vörös «cárjai»* mindent megtettek, hogy megtartsák hatalmi pozícióikat, de nem tápláltak illúziókat, hiszen nagyon jól tudták, hogy a rendszert a kommunizmus bölcsőjében is kimondhatatlanul gyűlölik az emberek.

1989 előtt a Kreml emberei nem engedhették meg, hogy bármelyik csatlós ország kiváljon a szocialista táborból. Nyikita Hruscsov és Moszkva vörös mágnásai szerint a legigazságosabb cselekedet volt Budapest megszállása, a forradalom vérbe fojtása. Sok véráldozat árán kis időt nyertek...

Az Amerikai Egyesült Államok 1956-os szerepéről is érdekességek kerültek a felszínre. A CIA dollármilliókat költött propagandára a demokrácia evangéliumának terjesztése érdekében. Kétségkívül a magyarokat bátorította a fellázadásra, de amikor a forradalmároknak segítségre volt szükségük, Washington mosta kezeit. 1956-ban sok magyar úgy érezte, hogy az USA elárulta őket, és a magyar népet magára hagyta.

Az orosz – akkor szovjeteknek nevezett – csapatok Kreml gyilkosainak parancsára civil magyar embereket öldöstek.

Ebben a történetben a hidegháború, a titkos kémkedések jelentős szerepet töltek be. Hatalmas összegeket fordítottak a titkosszolgálati tevékenységre mind Keleten, mind Nyugaton és úgy tűnt, hogy a kémek keményen dolgoztak. Ennek ellenére meglepő, hogy a titkosszolgálati ügynökségek mennyire nem tudták, hogy mi történik a csatlós államokban, jegyzi meg a szerző. (Megjegyzésem: Valóban nem tudtak ezekről? Talán tudták, de úgy tettek, mintha nem tudnának. Nehéz elhinni, hogy egy jól kiépített kémhálózatban ne szerezzenek tudomást ilyen tragédiákról!) A szerző szerint a szovjetek a rendszerükben érzékelt néhány földrengés ellenére sem tartottak a magyar helyzettől. Sem a CIA, sem az MI6 vagy más nyugati kémhálózat nem jelzett semmiféle tragikus helyzetet 1956 Magyarországon, nem említve azt a tényt, hogy a szovjet kormány ellen valójában a legerőszakosabb felkelés kirobbanása érlelődött Európában.

«Miért éppen Magyarország, miért éppen 1956?» – kérdezi Sebestyén Viktor. Már is itt van a válasza: evidens a magyarázat, ugyanis az ötvenes évek első éveiben Magyarország a keleti blokk elnyomó diktatúrája alatt élt. A despota Rákosi Mátyás és apparátusa nyolc esztendeig nyomta el az országot, akit Sztálinnal és Mao Tse-Tunggal szembeállítva egy szörnyetegnek tartottak. Alexis de Tocqueville szerint a despotizmus az első reformok idején jutnak el a maximális sebezhetőség fokára. 1956-ban a rezsim jelentősen meggyengült, amely elegendő volt, hogy a fontos szerepet játszó terrort a magyar politikai életben felváltsa a harag és a gyűlölet. A legfontosabb az a tény, hogy Magyarország kulturális, történelmi és nyelvi szempontból különbözött a keleti blokk nemzetektől. A második világháború után a Szovjetunió csatlós államaivá vált országok ellenérzésekkel voltak iránta, ugyanis ezeket a nemzeteket gyarmatoknak tekintette, s ennek megfelelően is bánt velük. De ezek egyikében nem volt olyan erős és mély a gyűlölet az oroszok iránt, mint Magyarország lakosságában. Ugyanis a vesztes Magyarországot ellenségnek tekintették az oroszok, és ez a tény erős pszichológiai faktort jelentett. Annak ellenére, hogy húsz esztendeig a fasiszta uralom fojtogatta a magyar népet, a második világháború után a lengyelekkel és a csehekkel ellentétben a Szovjetunió megszállta Magyarországot. Ez magyarázza mindkét fél részéről az októberi tizenkét nap mérhetetlen brutalitását és gyűlöletét.

Ami Kádár Jánost illeti, elárulta a forradalmat, az oroszok bábjaként lett az ország vezető embere és bebiztosította Nagy Imre felakasztását. Harminckét évig volt hatalmon, s érdekes módon sokak számára automatikusan népszerű és tisztelt személyiség volt. Egy 2002-es felmérés szerint a magyarok népszerűségi skáláján a második helyen végzett jóval megelőzve Nagy Imrét. Ha nem is bocsátottak meg neki, de azért az elért eredményeit elismerték.

A forradalom 12 napja megrendítette az egész világot. Nixon az ötven évvel ezelőtti forradalmat a «szovjet birodalom végének» látta.

A fentiekről a *Bevezetésből* olvashatunk. Ezután következik a java... Mégpedig Moszkvától, 1944 október 9-től kezdődik a magyar tragédia történetének, egy vereség diadalának bemutatása harmincnégy fejezeten át... A könyv három részre tagolódik: az első 18 fejezet az első részt alkotják, *Preludium* címmel. A második részben *Forradalom* címmel a 12 nap eseményeit 13 fejezetben tárgyalja. A harmadik rész három fejezetben *Következmények* címmel, 1956 november 7-től tárgyalja az elkövetkező eseményeket. Ezekben a fejezetekben olvashatjuk, hogy Kádár ettől az időszaktól kezdve megmutatta brutális oldalát és hazug voltát. Publikusan biztosította többször is az ország népét, hogy nem fog intézkedéseket tenni Nagy Imre ellen. De, mint tudjuk, nem így történt... Nagy Imre elrablása Andropov ötlete volt, amelyet az akkori KGB főnöke, Szerov nagy lelkesedéssel fogadott. A Kreml elvtársai: Malenkov, Szuszlov, Averikij, Arisztov, akik a gyarmattartó hatalmi pozícióik átvételére Budapesten tartózkodtak, szintén be voltak avatva a tervbe.... Nagy Imre elrablásának körülményeiről is olvashatunk ezekben a záró fejezetekben. Megtudjuk milyen alattomos, hazug és átverő szerepe volt Kádárnak áldozatainak kiszemelésében s azok megtorlásában, mi szerepe volt a KGB-nek, ÁVO-nak az elkövetkezendő eseményekben. Az *Utóiratban* pedig a nemzetközi visszhangról szerzünk tudomást, majd a kádári rezsim 32 éves berendezkedésének forradalom utáni lépéseiről. Kádár évekig a leggyűlöltebb ember volt, aki életének utolsó hónapjaiban elismerte a megtorlások gyanánt végrehajtott emberöléseket, kivégzéseket. A pszichológus Mérei Ferenc, aki a budapesti diákmozgalom egyik vezetője volt, aki 1956 után négy évet ült így vélekedett: «1960-tól „kollektív amnézia” támadta meg a magyarokat.» (Megjegyzésem: Sajnos sokaknál még most is tart.)

E könyv a magyar forradalom küzdelmeit, intrikáit, hősiességét tárja fel, Simon Sebag Montefiore szerint egy mesteri alkotás.

* A szerző ezt a kifejezést használja.

Ferrara, 2006. július 10.

© **B. Tamás-Tarr Melinda****
© **Osservatorio Letterario**

** © Dr. Bonaniné Tamás-Tarr Melinda